

Anmeldelse

Maskerade af Ludvig Holberg,
iscenesat af Charlotte Munksø, Grønnegårds Teatret

Maskerade af Ludvig Holberg, iscenesat af Charlotte Munksø, Grønnegårds Teatret

Af Annelis Kuhlmann

En blind gik forbi, ledsaget hen til sin plads, mens en kvinde bag mig ikke kunne dy sig for i spændt forventning at udbrude: ”Jeg æ-æ-l-l-l-sker Holberg!!! – Det gør jeg altså”.

Publikum på de tætpakkede røde træbænke i Odd Fellow Palæets gård var meget veloplagte og forventningsfulde, da ouverturen med Henry Purcells noget højtidelige *Rondeau* begyndte for derpå at gå over i moderne basguitarakkompagnement, spillet af Kevin Oliver Eagle, som har stået for forestillingens musikarrangementer og lydkompositioner. Han bliver bl.a. ledsaget af Mathias Flint, der som gårdskarlen Arv indtager en noget afdæmpet tilskueragtig rolle i sit Pulcinella-lignende hvide kostume med rød underdragt. Musikken har fået meget plads i denne sommers *Maskerade*, som nærmest er blevet til en slags musicalforestilling med både live og båndet stemningsmusik, samt sang- og dansemusik.

Anette Støvelbæk, Patrick Baurichter, Laura Skjoldborg, Lukas Toya, Camilla Lau, Morten Suurballe, Christiane Gjellerup Koch, Mathias Flint. Foto: Bjarne Stæhr

Maskerade er en komedie om nogle mennesker, som meget gerne vil på maskerade og andre - de ældre, som betragter det som en synd at gå på maskerade. Maskeraden opløser det hierarki, som hersker udenfor og det er det, der gør den så tiltrækkende. Her kan man slippe ud af de normer - og masker - som hersker udenfor, mens alle bliver ens på selve maskeraden.

Maskerade er Holberg-komediens varemærke par excellence, idet det er en komedie om muligheden for at blive en anden for en nat. Stykkets handlingsskelet har intrige og maskekarakterer som fortegn fra start til slut. Komedien handler da også om at suspendere hverdagen for at gøre den til en maskefest, hvor vi kan sætte de daglige normer ud af spillet.

Det ligger lidt i titlen *Maskerade*, at der er tale om et spil med masker og om en frisættende passion for at maskere sig. Holbergs komedier har hentet stor inspiration hos primært de fransk baserede efterkommere til den italienske maskekomedie, *commedia dell'arte*. Holberg vidste, hvordan man teatralt kan lege med masker til komedien *Mascarade*, der fik sin urpremiere i 1724 på teatret i Lille Grønnegade i København. Maskelegen går igennem hans komedier som en rød tråd og kommer til fuld udfoldelse i *Maskerade*, som stykket i moderne stavemåde bliver kaldt.

Publikum snakkede med på stykkets replikker, og det skabte lidt af en fodboldstemning, og Magdelone i Christiane Gjellerup Kochs komisk stærke fremstilling inviterer da også ret tidligt publikum ind i forestillingen, idet hun siger: ”På maskraden skæres alle over én kam”. Da Magdelone er særdeles tændt på at komme til maskerade, annoncerer hun iført papillotter, at hun *har* prøvet at danse en såkaldt Fouettés des Espagne (med tydeligt tryk på alle s'er), og igen istemte tydeligvis danseglade tilskuere: ”Dér kan vi godt være med!”. Magdelone bliver fremstillet noget mere åben end hos Holberg, idet hun resolut gør en slags oprør mod sin ”hjertermand” og vil have sig en maske i form af et kæmpe festskrud, så hun kan gå til maskerade med de unge og uden sin mand. Det bliver morsomt i situationen, netop fordi forestillingen appellerer så direkte til publikum med en overenskomst om, at vi alle var til maskerade i dette øjeblik! Den pointe gik hjem.

Rund fødselsdag

Grønnegårds Teatret fylder i år 40 år og markerer sit jubilæum med *Maskerade*. Jeg kan huske Grønnegårds Teatrets første opsætning i 1982, hvor Holbergs *Henrik og Pernille* blev spillet i Kunstindustrimuseets Have. Denne have skulle helt frem til og med sommeren 2019 blive hjemsted for teatrets sommerforestillinger. Derpå lukkede Corona for Grønnegårds Teatrets sommer i 2020, og siden har man været henvist til at spille Holbergkomedier i Odd Fellow Palæets Have, idet teatrets kontrakt ikke blev fornyet med museets have som ramme.

Maskebal og maskefald

Masken er også en betydningsfuld del af Charlotte Munksøs iscenesættelse af *Maskerade*, hvor skuespillernes kropshandlinger i forskellig grad går lige på maskekaraktererne uden indledende psykologisk motivation.

Holbergs komedier bliver anset for at være klassikere i dansk teater. Det er komedier, som er slidstærke, har noget at sige os og kan tåle at blive genopsat i vores tid. I Charlotte Munksøs iscenesættelse samler spillet sig i mimik og gestik, og det er tydeligt, hvordan timingen er afgørende for, at maskespillet kan fungere. Trutmunde og henkastede længselsfulde blikke i maskepassionen afløser hinanden i en vekselvirkning for endelig at mødes. Moralen bliver da også, at *i maskraden genfinder vi os selv*.

Det kvindelige

I *Maskerade* er hierarkiet nok glattet ud, så det stort set kun er generationerne, der står tilbage som hhv. de unge og de ældre, men det er de kvindelige karakterer, der fylder i spillet. Pernille, der her bliver spillet af Camilla Lau, som også vittigt leverer skrædderrollen, er generelt den mest talende figur i Holbergs komedier. I *Maskerade* bliver hun dog verbalt overhalet af Madame Leonarda,

som er instruktørens kønsombytning af Leonard. Anette Støvelbæk fortolker Leonarda myndigt på en underspillet måde, som formår at trække publikum ind i også den ældre generations andel i maskeraden. Der bliver leet ganske indforstået, når Madame Leonarda og Jeronimus har deres flirt, som er med til at understrege forestillingens budskab om, at maskerade er for alle. *Maskerade* suspenderer samfundets hierarkiske orden og sætter køn og alder på scenen.

Mathias Flint. Foto: Bjarne Stæhr

Scenografen Steffen Aarfing har skabt et enkelt, men kraftfuldt scenebillede. På scenen står en kæmpestor rød installation, forestillende en mellemting mellem et hjerte, et bærløst og måske ligefrem en imponerende livsmode. Det er i hvert fald en fantasistimerende station i fiktionens maskeraderum, hvor der som i en sommerpartybus udfolder sig et leben. Skuespillerne kan være inde i organet og gennem dets sprækker stikker deres arme og ben ud som levende orme. Publikum ser således ikke, hvad der foregår på maskeradens, men kan nok i fantasien fornemme noget. Da skuespillerne endelig kigger ud gennem sprækkerne fra denne indre maskerade, ser vi deres ens festmasker, som om de kom ud af en maskemaskine. De adskiller sig på denne måde fra forestillingens mere individualiserede maskekarakterer. Maskeradens deltagere synger "Danse, svanse, svirre", mens festen synligt former sig i toner og bevægelser. Denne "indre maskerade" gentager sig i øvrigt senere i forestillingen, dog med den forskel at maskerne er faldet, og som en del af forestillingens budskab kommer maskeraden derved til at så tvivl om, i hvilket univers karaktererne mon er mest "sande". Dette kan ses som en kommentar til samfundets selfie-kultur som en slags maskespil, men at vi til fester måske kan blive ét med os selv.

Sceneopbygningen er på nær den røde installation identisk med den, som blev benyttet til sidste års opsætning af *Jean de France*, som Charlotte Munksø i øvrigt også iscenesatte. Opbygningen virker både Holbergsk og genbrugsvenlig. To sæt trapper, der fører hhv. ud bag sceneopbygningen og frem mod publikum, indrammer det røde maskeradehjerte. Trapperne er forbundet med sceneopbygningens forskellige spileniveauer og bliver brugt til at tydeliggøre intrigen ind- og udgange, som spiller en stor rolle for, at vi bedre kan følge, hvordan den ene scene i spillet dramaturgisk kommenterer på den anden. Trapperne bliver også udnyttet, ikke mindst af Christiane Gjellerup Kochs resolute spil, som formår at give Magdelones udgange en understregning af et særligt heftigt temperament i karakteren. Et par stiger bliver også undertiden udnyttet af skuespillerne.

De indvendigt spejlbemalte sider på scenen fremstår som en kombination af toetages byhuse og en overgang til et publikumsrum.

I nye klæder

Kostumerne, skabt af Marie i Dali, er opfindsomme og matcher hinanden parvis, så man som publikum lettere kan hitte ud af intrige og forbindelser. Kostumerne til Leander, spillet af Lukas Toya og til Leonora, spillet af Laura Skjoldborg, ser sammenholdt med de andre karakterers kostumer, mere kostbare og 'moderigtige' ud, hvilket understreger, hvordan de to unge fra borgerskabet adskiller sig fra tjenerne. Leander er iklædt cremefarvede skinnende knæbukser og en lang japansk inspireret kåbe med indvævede store blomster, der changerer i gammelrosa og guld. Leonoras kostume er i tilsvarende farvespil, med stor flad krinoline og korset, som Pernille snører stramt, så Leonora højlydt giver sig, og publikum er flade af grin.

Ikke mindst kjolerne med spinkle men ret brede stålkroliner understreger masken i de todimensionale karakterer. De er som sammenklappelige toiletmøbler, der bliver båret og foldet i et sindrigt spil.

Skuespillernes leg med skørterne bliver til en del af en maskerade, hvor der trækkes (tæpper) for og fra som et lille erotisk spil med scenografien og med navnligt den ældre Jeronimus, spillet af Morten Suurballe, iklædt bordeaux kropsnært velour. Han bliver kaldt "min hjerte mand" af "sin hjerte kone", men hans figurtegning er en sur, gammel gnier, der omtaler omgangen med maskeraden som "det rene hykleri". Karakteren rummer dog også en libido, som han til sidst næsten ikke kan holde tilbage. Han har fået en kolossal rødsprængt næse, som fungerer som hans

Camilla Lau, Laura Skjoldborg. Foto: Bjarne Stæhr

Anette Støvelbæk, Morten Suurballe. Foto: Bjarne Stæhr

”daglige maske” godt understøttet af den tilsvarende fremskudte mave. Ved første blik tror man måske, at Jeronimus udelukkende er en stivstikker, der læner sig for meget til sin stok og trækker spilletempoet ned, men man opdager undervejs, at masken gemmer på vitalitet.

Magdelones maskeringskostume er i begyndelsen næsten udelukkende laksefarvet negligé og dansesko. Da hun først åbenlyst bekender sin lyst til selv at gå på maskerade, bliver hun iklædt skrædderens kostbare kreation, som er vildt overlæst og helt overdrevet komisk, nærmest grotesk morsomt, når kostumet vipper i forhold til Magdelones leg med kropsbalancen.

Til selve maskeraden er alle figurer iklædt florlette, næsten gennemsigtige sorte slør, lange nylonstrømper med hofteholdere og sorte støvletter. Ærmerne er tilsat markerede bånd i karnevalsfarver – denne kostumering understeger tydeligt opsætningens præmis, at hverdagen er en stor maskerade af sociale former og koder, mens maskeradefesten ophæver det sociale hierarki og gør det muligt at mødes på et utvunget erotisk niveau. Tjenerparret Henrik og Pernille kendes på deres diskrete rombeformede lapper på tøjet, der i falmede nuancer henviser til deres harlekinske rollefag. Det er især Henrik, i Patrick Baurichters energiske fortolkning, som i sit slidte kostume holder sammen på sit spil gennem et hav af forklædninger og masker, som han ifører sig. Der er f.eks. spøgelsesagtige maskefigurer i form af hhv. en tyr med djævelsk store horn, som balancerer på koturner, fremstillet af aluminiumskasseroller. Lidt senere agerer han en fake-nonne med store solbriller – en erstatning for Holbergs ’jødepræst’. De øvrige forviklinger roder han sig ind i, når han har sine egne lazzo-lignende intermezzi. Patrick Baurichter yder en charmerende skuespillerpræstation, og han formår at holde styr på sine forskellige maskeringer og samtidigt bruge publikums tilstedeværelse i sit spil, når maskerne krakelerer og slår revner. Dette giver ham adgang

Kevin Eagle Oliver, Camilla Lau, Christiane Gjellerup Koch, Lukas
Toya, Patrick Baurichter, Morten Suurballe. Foto: Bjarne Stæhr

til at kommentere på situationerne. Denne vanskelige maskeleg kræver stram timing, som i netop det spil, hvor Henrik spiller 'stykket i stykket'. Hans hæsblesende erotiskplatte stokkekomedie fremstår, så man som publikum lige når at tænke, at han risikerer at komme til skade. Den midterste del omhandler tamperretten for ægteskab, som skal afgøre utroskab. I denne del spiller Henrik rollerne i et højtideligt spil. Den indlagte optræden afsluttes med et kærlighedsbetonet melodrama, så de løse ender kan blive flettet sammen, og scenen nærmer sig sin afslutning. De tre dele af intermezzoet kræver tydeligvis tre forskellige spillestile inden for komedien, som hvirvler en ekstra underholdningsdimension op i forestillingen. Da jeg så forestillingen, klappede publikum mellem forviklingerne ligesom efter 'revynumre'.

Jeronimus' tvetydige afsluttende replik "Jeg er bange for, at det ikke hænger sammen" udløser bred bedrevidende latter hos publikum, som har opfanget, at det for Jeronimus er en kompliceret leg med masker, som de har været vidne til. Forestillingens epilog-lignende spil forsøger at komme Jeronimus til undsætning, da Henrik sammen med Leonora appellerer til at fjerne maskerne for at få lidenskab frem i lyset. Dette peger på en udlægning, der vil lade forestillingen være en stor hyldest til maskerade og til teatret. Forestillingens epilog bliver dog derved noget uskyldig og rummer ikke nær den betydning, som Holberg har skrevet, idet Holberg lader Henrik gøre op med Jeronimus' korporlige afstraffelse af ham. Ligeledes bliver stykket som allegori generelt ikke tilstrækkelig tydeligt i forhold til en aktuel samfundsdiskussion. Nok forekommer der bud på cross-over og antydningvis queer, men når Madame Leonarda (hvilket kan ses som en kønsmaske over Leonard) bliver spillet af en kvinde, så virker det som om, masken udlignes med spillet, som derved risikerer at miste en

del af sin prægning, selvom ideen er, at Leonardo som Leonarda skal afsløre Jeronimus' libido. De mange musikalske indslag understreger maskespillet som en tilstand, hvor man hele tiden hører musik, med andre ord en form for virkelighedsflugt. Maskerne og maskeraden bliver tillagt en værdimæssig betydning.

Lukas Toya, Morten Suurballe, Patrick Baurichter, Anette Støvelbæk. Foto: Bjarne Stæhr

Program

Forestillingens 32 siders trykte program har mange flotte store farvefotos fra opsætningen og bringer desuden flere gode artikler, der er vedkommende for forestillingen samt for teatret og dets situation. Bagest i programmet er der på baggrund af to lysegrå fotos fra Designmuseum Danmarks Have optrykt en liste over Grønnegårds Teatrets repertoire gennem alle årene. Tillykke til teatret med de 40 år!

Medvirkende

Jeronimus – Morten Suurballe; Magdelone – Christiane Gjellerup Koch; Leander – Lukas Toya; Henrik – Patrick Baurichter; Arv – Mathias Flint; Leonarda – Anette Støvelbæk; Leonora – Laura Skjoldborg; Pernille og en kjolesælgerske – Camilla Lau; Musiker – Kevin Oliver Eagle. Iscenesættelse og tekstbearbejdelse – Charlotte Munksø; Scenografi – Steffen Aarfing; Kostumedesign – Marie i Dali. Musikalsk idé – Charlotte Munksø og Marianne Sørensen.

Forestillingen spiller 29. juni – 27. august 2022 i Odd Fellow Palæets Have i København.

Annelis Kuhlmann er lektor i Dramaturgi ved Aarhus Universitet.
